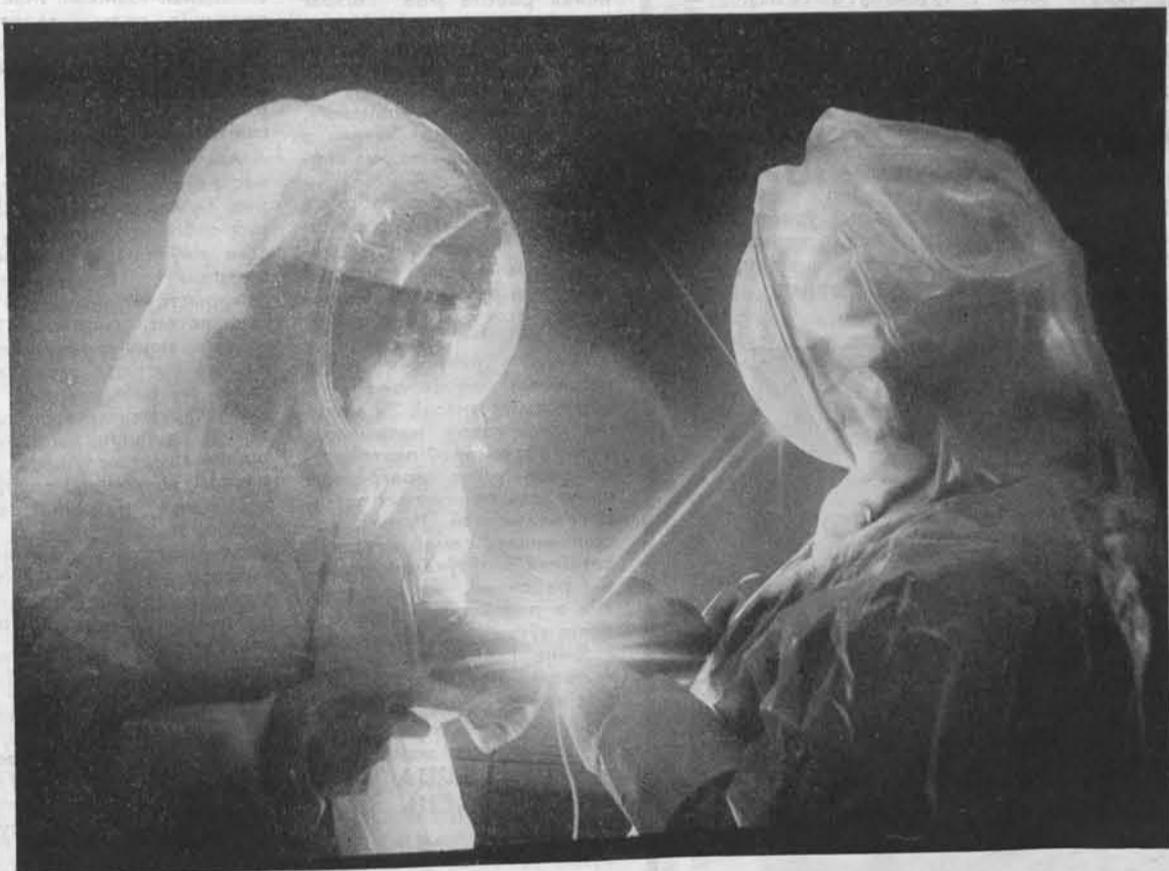
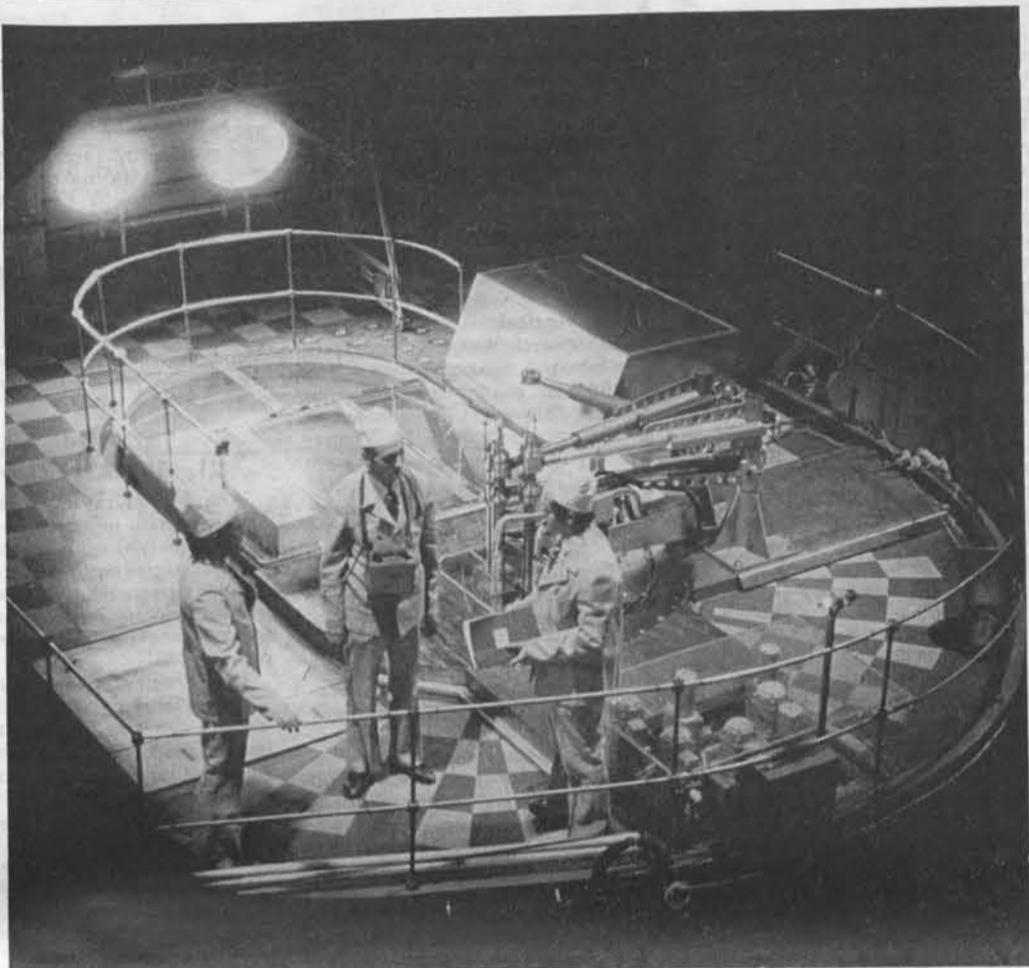

Голас Радзімы

№ 8 (1474)
24 лютага 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-і

У красавіку 1961 года ў Акадэміі навук БССР адбыўся пуск першага ў рэспубліцы атамнага рэактара. На яго базе ў 1965 годзе створаны Інстытут ядзернай энергетыкі, дзе цяпер праводзяцца вялікія работы па мірнаму выкарыстанню энергіі атамнага ядра. Тут ствараюцца праекты атамных электрастанцый, вырашаюцца праблемы выкарыстання энергіі выпраменьвання ў сельскай гаспадарцы, медыцыне, хіміі, фізіцы і іншых галінах гаспадаркі і навукі.

НА ЗДЫМКАХ: атамны рэактар; настройку паскаральніка электронаў перад абпраменьваннем праводзяць Д. КІРКОЎСКІ і інжынер Э. ПУТРЫК, начальнік стэнда Ю. ЧУРКІН (у цэнтры); стажор-даследчык А. ФЕДАРЫНЧЫК і старшы інжынер С. МАКІН рыхтуюць актыўную зону рэактара.

Фота М. БАНДАРЫКА.

«СВАБОДЫ», ЯКІЯ НАМ НЕ ПАТРЭБНЫ

Так павялося ўжо, што з сябрамі і добрымі знаёмымі заўсёды хочацца перш за ўсё падзяліцца радасцю, нечым цікавым і прыемным.

«А дзе яно тое добрае? — пытаецца Аляксей Грыцук, які жыве ў Канадзе. І сам жа адказвае. — Тут, у прагніўшым грамадстве, дзе на пярэднім плане грошы, сумленнаму чалавеку часцей дастаюцца гора і несправядлівасць...»

«Пазаўчора майго суседа сярод белага дня застрэлілі грабежнікі», — паведамляе з амерыканскага горада Дырбарн Янка Шкраб.

Малапрыемныя навіны і ў Янкі Ласевіча з Англіі, які «апошнюю зарплату атрымаў больш як паўгода назад» і з таго часу не можа знайсці работу.

Такім чынам, адпраўным пунктам гэтага артыкула па-

служылі выказванні нашых суаічыннікаў, якія жывуць у капіталістычным свеце. Чытач можа спытаць: «Якія ж адносіны маюць гэтыя выказванні да тэмы, што вынесена ў загаловак?». Самыя непасрэдня.

НА ЗАХАДЗЕ ЛЮБЯЦЬ ГАВАРЫЦЬ АБ СВАБОДАХ

Менавіта цяпер буржуазная

прапаганда, выкарыстоўваючы ўсе сродкі масавай інфармацыі — друк, кіно, радыё — робіць неверагодныя намаганні для таго, каб «уводзіць у зман людзей, унушаць ім уяўленне ледзь не аб райскім жыцці» ў «грамадстве ўсеагульнага працвітання», дзе ўсе, быццам, жывуць шчасліва, дзе пануе паўнейшая дэмакратыя, дзе клапатліва ахоўваюцца правы чалавека. І менавіта

слова «свабода» стала асабліва модным і... асабліва непазнавальным у вуснах некаторых буржуазных палітычных дзеячаў, сацыёлагаў, прапагандыстаў.

Паняцце свабоды ахоплівае ўсе віды чалавечай дзейнасці і мае бясконцаю колькасць граней. Мы не будзем закранаць усе бакі гэтага важнейша-

[Заканчэнне на 3-й стар.]

Інстытут электронікі Акадэміі навук БССР параўнаўча малады: яму ўсяго 3 гады. Аднак яго супрацоўнікі правялі ўжо шэраг тэарэтычных даследаванняў па многіх праблемах радыёфізікі, галаграфіі, электронікі, фізікі паўправаднікоў. Вучоныя сконструявалі сістэмы, прыборы і сродкі аўтаматычнага вымярэння і кантролю кіравання тэхналагічнымі працэсамі ў электроннай прамысловасці, новыя элементы для оптыкаэлектронных вылічальных машын, унікальныя канструкцыі ўводу інфармацыі ў галаграфічныя запамінальныя сістэмы. Толькі ў мінулы годзе ад укаранення распрацовак інстытута на прадпрыемствах краіны атрымана больш як 1 мільён 700 тысяч рублёў эканоміі.

НА ЗДЫМКУ: загадчык лабараторыі аўтаматызацыі вымярэнняў кандыдат тэхнічных навук Ю. БІЕНКА (справа), старшы інжынер В. ІЛЫН і малодшы навуковы супрацоўнік Я. ЧАХОВІЧ. Фота Ч. МЕЗІНА.

НА ЧАРЗЕ — ЧАЦВЁРТАЕ ПАКАЛЕННЕ

За пятнаццаць гадоў у Беларусі асвоены выпуск каля дваццаці мадэлей электронна-вылічальных машын. Апошнія з іх знаходзяцца на ўзроўні лепшых сусветных узораў. Напрыклад, ЕС-1035, магутнасцю 200 тысяч аперацый у секунду, умее сама знаходзіць і аўтаматычна выпраўляць адзінкавыя памылкі, а пра больш складаныя парушэнні ў сваёй дзейнасці — неадкладна паведаміць аператару.

Найўнасць сістэмы аўтаматычнай дыягностыкі змяняе час наладкі ЭВМ у працэсе вытворчасці, скарачае колькасць спецыялістаў высокай кваліфікацыі, неабходных для абслугоўвання гэтай сістэмы.

Марка ЕС добра вядома ў сацыялістычных краінах. У Венгрыі робяць камп'ютэры ЕС-1010, у Балгарыі — ЕС-1020, у Чэхаславакіі — ЕС-1021, у Польшчы — ЕС-1030, у ГДР — ЕС-1040.

Усе гэтыя машыны з поўным правам можна назваць «блізнятамі». Расшырэнне сацыялістычнай інтэграцыі дало магчымасць пазбегнуць «шматмоўнасці» ЭВМ, якая прыносіла нямаля клопатаў краінам-імпартёрам: для кожнай машыны патрэбен быў асобны набор праграм. У снежні 1969 года ў Маскве шэсць сацыялістычных краін (СССР, ГДР, Балгарыя, Венгрыя, Польшча і Чэхаславакія (пазней да іх далучыліся Румынія і Куба) падпісалі міжрадавае пагадненне аб узаемным супрацоўніцтве пры стварэнні адзінай сістэмы электронных вылічальных машын. Усе камп'ютэры адзінай сістэмы, створаныя ў выніку сумеснай работы, сумяшчаюцца матэматычна, дзякуючы чаму могуць стыкавацца адзін з другім, адзіныя па канструктарска-тэхнічнай базе, здольныя працаваць з некалькімі пультамі і каналамі ўводу і вываду інфармацыі.

Кожная з краін сацыялістычнай садружнасці спецыялізуецца на распрацоўцы і вытворчасці пэўных вузлоў. Напрыклад, Балгарыя — буйнейшы пастаўшчык запамінаючых канструкцый: накапляльнікаў на магнітных дысках і накапляльнікаў на магнітнай стужцы. Яны выпускаюцца ў Стара Загоры і Плоўдзіве. Накапляльнікі на магнітнай стужцы выпускае і народнае прадпрыемства «Карл-Цэйс Іена» (ГДР). Чэхаславакія спецыялізуецца на вытворчасці пішучых машынак, Польшча — алфавітна-лікавых друкуючых прыстасаванняў.

Між іншым, спецыялізацыя не азначае абмежавання тэматыкі даследаванняў. Наадварот, вучоныя і спецыялісты сацыялістычных краін ажыццяўляюць між сабой шырокія кантакты. На выпрабаванні новых машын, як правіла, кантакты. На выпрабаванні новых машын, як правіла, прыязджаюць дэлегацыі з усіх краін — членаў СЭУ. Так нядаўна ў Балгарыі знаходзіліся спецыялісты Мінскага завода электронных вылічальных машын. Яны перадалі заводзе электронных вылічальных машын. Яны перадалі Мінскім навукова-даследчы інстытут электронных вылічальных машын. У гады дзевятай пяцігодкі, напрыклад, толькі на Мінскім заводзе ЭВМ без расшырэння вытворчых плошчаў павялічаны выпуск камп'ютэраў і сродкаў вылічальнай тэхнікі больш чым у тры разы, прадукцыйнасць працы тут вырасла ўдвая. У 1976—1980 гадах гэтыя паказчыкі павялічацца адпаведна яшчэ ў 2,6 і 2 разы.

Гэтыя высокія тэмпы будуць дасягнуты за кошт тэхнічнага пераўзбраення прадпрыемстваў, навуковай арганізацыі працы, шырокага ўкаранення паўаўтаматаў з праграмным кіраваннем. У прыватнасці, вырашана адмовіцца ад канвеернага спосабу мантажу.

У дзесятай пяцігодцы стваральнікам камп'ютэраў трэба будзе вырашыць якасна новую задачу — распрацаваць мадэль ЭВМ чацвёртага пакалення. На думку галоўнага дырэктара Мінскага інстытута ЭВМ Генадзея Смірнова, інжынера Мінскага інстытута ЭВМ Генадзея Смірнова, гэтыя машыны будуць мець асноўныя якасці ЕС-1035. Але іх памер будзе ў тры-чатыры разы меншы, і яны навука і інжынерныя спецыялісты будуць мець асноўныя якасці ЕС-1035. Але іх памер будзе ў тры-чатыры разы меншы, і яны навука і інжынерныя спецыялісты будуць мець асноўныя якасці ЕС-1035. Але іх памер будзе ў тры-чатыры разы меншы, і яны навука і інжынерныя спецыялісты будуць мець асноўныя якасці ЕС-1035.

І. АСІНСКІ.

«СВАБОДЫ», ЯКІЯ НАМ НЕ ПАТРЭБНЫ

[Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.]

га аспекту складанай філасофска-сацыялагічнай праблемы — узаемаадносін грамадства і асобы. Возьмем канкрэтныя «свабоды» капіталістычнага свету, якія з такой стараннасцю рэкламуюць у нашы дні і радыёгаласы, і хрусткія глянцавыя старонкі часопісаў буржуазнага Захаду і якія мы, савецкія людзі, адкідаем.

Тое, што суседа Янкі Шкраба забілі грабежнікі, — не выключэнне, а правіла. І не выпадкова амерыканцы адносяць злчыннасць да ліку самых сур'ёзных праблем. Расце злчыннасць і ў іншых капіталістычных дзяржавах. Чаму ж склалася такое становішча ў буржуазным грамадстве?

У ліку прычын можна, вядома, назваць свабодны продаж агнястрэльнай зброі. Росту злчыннасці, несумненна, садзейнічае і тое, што ў апошнія дзесяцігоддзі тэмы насілля, бандытызму, маральнага распаду сталі галоўнымі на кіна і тэлеэкранах. З'яўляецца ўсё больш і больш твораў літаратуры і мастацтва, у якіх смакуюцца крывавае жахі, прапаведуецца бяссілле чалавека ў грамадстве. Пры гэтым буржуазны друк не можа і не жадае выкрыць прычыны галавакружнага росту насілля ў заходнім свеце. Больш таго, сродкі масавай інфармацыі хаваюць вытокі зла. А антыграмадскія ўчыны і злчыннасць маюць сацыяльную прыроду, сацыяльныя прычыны. І карэнныя яны ў асноўнай, галоўнай свабодзе свету капіталу — свабодзе прыватнага прадпрыемства, свабодзе рабіць грошы любым шляхам.

Гэту свабоду, якая дазваляе адным эксплуатаваць другіх і такім чынам нажывацца за іх кошт, якая нараджае антаганізм у грамадстве і няроўнасць ва ўсіх сферах жыцця, беларускі народ разам з усімі працоўнымі былой Расійскай імперыі ліквідаваў назаўсёды ў кастрычніку 1917 года. Была такім чынам адхілена першапрычына дзялення людзей на антаганістычныя класы, на бедных і багатых, усім людзям былі створаны аднолькавыя магчымасці для адукацыі, ад доступу да рэальных дабраў.

Адным з асноўных вынікаў карэнных сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў, якія ажыццявіў наш народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, стаў

НАШ САВЕЦКІ СПАСАБ ЖЫЦЦЯ

«Атмасфера сапраўднага калектывізму і таварыства, — гаварыў на XXV з'ездзе Гене-

ральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў, — згуртаванасць, дружба ўсіх нацый і народаў краіны, якія мацнеюць дзень пры дні, маральнае здароўе, якое робіць нас моцнымі, стойкімі, — такія яркія грані нашага спосабу жыцця, такія вялікія заваёвы сацыялізму, якія ўвайшлі ў плочь і кроў нашай рэчаіснасці».

Гэтыя заваёвы пабудаваны на базе сацыялістычнай грамадскай уласнасці, ва ўмовах, калі ўсе працаздольныя члены грамадства аднолькава абавязаны працаваць і нікому не дазволена прысвойваць плён чужой працы.

Савецкі спосаб жыцця мае сваю сістэму каштоўнасцей, узораў сацыяльных паводзін, спосабаў сцвярдзення ў паўсядзённых зносінах людзей. У нашым грамадстве стымулам развіцця з'яўляецца не «пацучыная гонка» і не спажывецкія адносіны да жыцця, якія назойліва прапагандуюцца капіталістычным Захадам. Вышэй за ўсё цэнзяцца ў сацыялістычным грамадстве сацыяльна актыўнасць асобы, яе ініцыятыва, грамадска карысная дзейнасць.

Кожны ўчынак савецкага чалавека — рабочага, калгасніка, інтэлігента — павінен быць праяўленай клопатамі пра агульнанародны інтарэс. Перафразавалі вядомага савецкага паэта Роберта Раждзественскага, можна сказаць: «Наша грамадства не церпіць абыхавак».

Мы бачым, як сацыялізм паступова ліквідуе адвечную процілегласць інтарэсаў асобы і грамадства. Клапоцячыся аб усямерным развіцці асобы, яе правоў, сацыялістычнае грамадства патрабуе ад кожнага свайго члена захавання грамадскіх абавязкаў. Вось чаму мы супроць «неабмежаваных свабод» асобы.

Мы, марксісты, заўсёды падкрэсліваем, што «свабода» — паняцце класовае і што не можа быць «свабоды наогул», «чыстай свабоды» па той проста прычыне, што «жыць у грамадстве і быць свабодным ад грамадства нельга». Вось чаму тым, хто, разглагольствуючы, напрыклад, аб «свабодзе» мастацтва, на самай справе спрабуе ўнесці ў сацыялістычнае грамадства нормы і погляды, якія супярэчаць нашай гуманнай маралі, якія падрываюць асновы нашага ладу, савецкія людзі адказваюць: «мы адкідаем такія свабоды». Таму, напрыклад, савецкія законы забараняюць увоз і распаўсюджванне ў нашай краіне парнаграфічных выданняў, выданняў, якія рэкламуюць насілле і да т. п. У нас забаро-

нена прапаганда нацыянальнай варожасці і чалавеканенавісціва. Артыкул 98 Канстытуцыі БССР гаворыць:

«Якое б там ні было прамое або ўскоснае абмежаванне правоў або, наадварот, устанавленне прамых або ўскосных пераваг грамадзян у залежнасці ад іх расавай і нацыянальнай прыналежнасці, роўным чынам, як ўсякая прапаведзь расавай або нацыянальнай выключнасці або нянавісці і пагарды — караюцца законам».

У гэтым законе адлюстравана рэальнае жыццё. Адзіства, згуртаванасць, дружба ўсіх нацый і народнасцей нашай краіны — прыклад развіцця складанейшага нацыянальнага пытання. Сёння ў гарадах і вёсках нашай рэспублікі, на заводах і фабрыках, у калгасах і саўгасах жывуць і працуюць людзі розных нацыянальнасцей: рускія і ўкраінцы, літоўцы і татары, палякі і латышы... І нікому не прыходзіць у галаву дзяліць іх на «сваіх» і «чужых». Нідзе вы не сустрэце расавай або нацыянальнай неярпымасці, якая праяўляецца ў капіталістычным «вольным свеце».

«А злчыннасць жа ёсць і ў вас», — можа заўважыць тэсоўці. Так, пакуль яшчэ існуе. Але мы ўпэўнены, што злчыннасць у нашым грамадстве будзе ліквідавана, як былі ліквідаваны голад і галечка, беспрацоўе і непісьменнасць, сацыяльны і нацыянальны прыгнёт і іншыя негатывыя з'явы, якія мы атрымалі ў спадчыну шэсцьдзесят гадоў назад.

ЗАСТАЕЦА ЗРАБІЦЬ ВЫВАД

Некалі канадскія сацыялагі муж і жонка Шарлота і Дэйсан Картэр у сваёй кнізе «Будучае свабоды» разгледзелі ні многа ні мала 32 віды свабоды. Думаем, што і гэта не мяжа. Пры жаданні можна знайсці, відаць, яшчэ новыя канкрэтныя віды свабоды. Але справа не ў колькасці.

Мы — за свабоды рэальныя, якія гарантаваны сацыялістычнай сістэмай: свабоду на працу, адпачынак, адукацыю, сацыяльнае забеспячэнне ў старасці...

І мы не прызнаем «свабоды» на словах, «свабоды наогул». А пытаемся — свабода для каго? Для якога класа? Для народа ці для адшчапенцаў, якія выступаюць супроць народа?

Вось чаму савецкія людзі так аднадушна выступаюць супроць «свабоды» вядзення антысавецкай прапаганды і «свабоды» падрываць сацыялістычную сістэму.

Такія «свабоды» нам не патрэбны!

Па 29 цэнтнераў збожжавых і 180 бульбы намячаюць атрымаць з кожнага гектара ў 1977 годзе земляробы калгаса імя Ільіча Верхнядзвінскага раёна. Цяпер важна правесці на палях снегызатрыманне і вывезці ар-

ганічныя ўгнаенні. Менавіта гэтымі работамі заняты калгасныя механізатары.

НА ЗДЫМКАХ: ідуць работы па снегызатрыманню; старшыя навуковыя супрацоўнікі Віцеб-

скай абласной сельскагаспадарчай даследнай станцыі Л. ВІТКОўСКАЯ (справа) і В. ПАУЛВА правяраюць насенне на ўсходжасць.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

ГОД 1925-ы

4—9 МАЯ праходзіў VII Усебеларускі з'езд Саветаў, які абмеркаваў справаздачу ўрада БССР, бюджэт 1924/25 года і пабудову бюджэта 1925/26 года, даклад Наркамзема, даклад аб стане прамысловасці ў Беларусі, аб савецкім будаўніцтве і іншыя.

5 ЖНІўНЯ прынята пастанова ЦВК і СНК БССР аб аб'яднанні Беларускага дзяржаўнага інстытута сельскай і лясной гаспадаркі і Горацкага сельскагаспадарчага інстытута і

стварэнні Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі.

14 ЛІСТАПАДА ў Мінску адбылося ўрачыстае адкрыццё Камуністычнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна.

15 ЛІСТАПАДА пачала свае перадачы першая шырокава-шчальная радыёстанцыя імя Саўнаркома БССР.

26 ЛІСТАПАДА пачаў работу першы з'езд літаратурнага аб'яднання беларускіх пісьменнікаў і паэтаў «Маладняк». К гэтаму часу «Маладняк» аб'ядноўваў звыш 500 літаратараў.

8—12 СНЕЖНЯ адбыўся IX з'езд КП(б)Б. На з'ездзе прысутнічала 247 дэлегатаў з рашаючым голасам, якія прадстаўлялі 8 900 членаў партыі і 6 175 кандыдатаў у члены партыі. З'езд абмеркаваў справаздачу ЦК КП(б)Б і рэвізійнай камісіі, даклад ЦК КП(б)Б аб гаспадарчым будаўніцтве, аб рабоце прафсаюзаў, аб рабоце сярод моладзі і іншыя.

ГОД 1926-ы

5—10 ЛЮТАГА адбыўся VIII з'езд ЛКСМБ. З'езд абмеркаваў справаздачны даклады ЦК ВЛКСМ і ЦК ЛКСМБ, даклады аб эканамічнай рабоце, аб адукацыі рабоча-сялянскай моладзі, аб рабоце ў вёсцы, аб задачах ЛКСМБ у піянерскім руху.

7 КРАСАВІКА ЦВК і СНК

БССР прынялі пастанову аб увядзенні ў рэспубліцы ўсеагульнага абавязковага навучання дзяцей ва ўзросце ад 8 да 11 гадоў.

11 КРАСАВІКА створана Таварыства культурных сувязей БССР з зарубежнымі краінамі.

6 СНЕЖНЯ Прэзідыум ВЦВК прыняў пастанову аб далучэнні Рэчыцкага і Гомельскага паветаў Расійскай Федэрацыі да Беларускай ССР.

У 1926 годзе выйшаў на экраны першы беларускі мастацкі фільм «Лясная быль».

Мінск. Комплекс маладзёжных інтэрнатаў у раёне вуліцы Ангарскай. Фота Г. УСЛАВА.

ЗА МЯЖОЙ І ДОМА

«ПАКОРАНЫ ВАШАЙ ГАСЦІННАСЦЮ...»

Дні Швейцары ў Савецкім Саюзе пачаліся ў Маскве. 14 лютага ў ДOME дружбы адбыўся вечар савецка-швейцарскай дружбы, прысвечаны адкрыццю Тыдня Швейцары ў СССР. Акадэмік Акадэміі медыцынскіх навук СССР В. Кованаў і кіраўнік дэлегацыі Асацыяцыі па развіццю культурных сувязей паміж Швейцарыяй і Савецкім Саюзам, прэзідэнт асацыяцыі А. Фарэль, якія выступілі на вечары, падкрэслівалі, што правядзенне Тыдня — яшчэ адно сведчанне паглыблення сяброўскіх сувязей народаў дзвюх краін.

У той жа дзень у ДOME дружбы адбылося падпісанне плана культурнага супрацоўніцтва паміж двума таварыствамі на 1977—1978 гады. Вялікае месца ў ім займаюць мерапрыемствы, прысвечаныя 60-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Потым Дні Швейцары перамясціліся ў сталіцу нашай рэспублікі. 15 лютага ў Мінск

прыбыла вялікая група прадстаўнікоў швейцарскай грамадскасці, якую ўзначальвае прэзідэнт Асацыяцыі па развіццю культурных сувязей паміж Швейцарыяй і Савецкім Саюзам Арман Фарэль.

На савецкай зямлі наша дэлегацыя сустрэла выключную гасціннасць і сардэчнасць, сказаў ён на адкрыцці выстаўкі швейцарскай кнігі ў бібліятэцы імя Я. Купалы. Мы ўбачылі ветлівыя твары свабодных, упэўненых у заўтрашнім дні людзей. І пашкадавалі, што няма побач з намі яшчэ шасці мільянаў нашых суайчыльнікаў. Як і мы, яны даведліся б аб сапраўднай цане лямбывай антысавецкай прапаганды.

Я проста сельскі ўрач і ведаю, якім ворагам свабоды з'яўляецца страх, працягвай А. Фарэль. Страх перад хваробай, перад убогай старасцю, перад стратай работы па капрызу ўсемагутнага гаспадары. У адрозненне ад нас у савецкіх людзей такога страху няма, і ў гэтым іх сапраўдная свабода.

У экспазіцыі выстаўкі прадстаўлена швейцарская грамадская і мастацкая літаратура, кнігі аб знаходжанні ў Швейцарыі У. І. Леніна, выданні па мастацтву, даведнікі, маляўнічыя альбомы і буклеты. Вялікі раздзел зай-

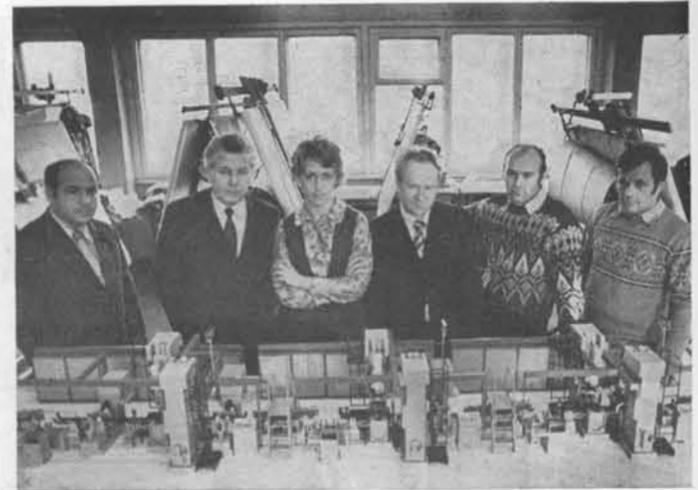
маюць творы швейцарскіх пісьменнікаў у перакладах на рускую і іншыя мовы народаў нашай краіны.

Кнігі Г. Келера, М. Фрыша, К. Мейера і іншых аўтараў выдаваліся ў Савецкім Саюзе дзесяткі разоў, яны набылі тут сапраўды масавага чытача, заслужылі яго прызнанне і аўтарытэт. П'есы Ф. Дзюрэнмата з вялікім поспехам ішлі на сцэне беларускіх тэатраў.

У другой палавіне дня прадстаўнікі швейцарскай грамадскасці, якія ўдзельнічаюць у мерапрыемствах Дзён, сустрэліся з актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі. Адбылася зацікаўленая размова аб расшырэнні культурнага абмену.

Члены дэлегацыі ўсклалі на плошчы Перамогі вяткі да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам, якія праявілі высокую мужнасць і гераізм у баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У Палацы культуры Мінскага аўтамабільнага завода адбыўся вечар, прысвечаны Дням Швейцары ў Савецкім Саюзе.

Мінскі станкабудаўнічы завод імя Кастрычніцкай рэвалюцыі — адно са старэйшых прадпрыемстваў у нашай рэспубліцы. У будучым годзе яму споўніцца семдзесят гадоў. У яго цэхах працуе нямала ветэранаў вытворчасці, а побач з імі ўпэўнена працягваюць слаўны летапіс завода і маладыя рабочыя — пераемнікі і прадаўжальнікі народжаных тут традыцый. Штодзённа са зборачных цэхаў завода адпраўляюцца новыя партыі станкоў. А канструктары тым часам працуюць над больш дасканалымі мадэлямі. НА ЗДЫМКУ: канструктары, якія распрацавалі аўтаматычную лінію для дынамічнай буксіроўкі каленчатых валоў.

Што? * Як? * Чаму?

Нашы чытачы, напэўна, памятаюць яшчэ аб драматычных падзеях, што разгарнуліся на поўдні Беларусі ўвосень 1974 года. Незвычайная паводка на доўгія тыдні затопіла тысячы гектараў засеяных азійнай палёў, сапсавала нарыхтаванае на зіму сена, бурты бульбы, заліла дзесяткі вёсак, пашкодзіла асабістыя забудовы сялян. Але награсы, таксама як і жыхары затопленых вёсак, не панеслі адчужальных фінансавых страт. Усе выдаткі, звязаныя з ліквідацыяй вынікаў стыхійнага бедства, пакрыла

ДЗЯРЖАўНАЕ СТРАХАВАННЕ

Яшчэ ў 1918 годзе ў ленинскім дэкрэце «Аб сацыялізацыі зямлі» было сказана: «Кожная працоўная сельская гаспадарка павінна быць застрахована ад пажару, падзяжу жывёлы, ад неўраджаю, на выпадак засухі, градабіцця і іншых стыхійных бедстваў шляхам узаемнага савецкага страхавання».

Такая агульнадзяржаўная сістэма страхавання ў нашай краіне створана. Кожны грамадзянін СССР мае магчымасць — і шырока яе выкарыстоўвае — застрахаваць ад няшчасных выпадкаў сваё жыццё, жыццё дзяцей, маёмасць, сродкі транспарту і іншае.

Аднак У. І. Ленін не выпадкова гаварыў аб «узаемным страхаванні». Адно з асноўных адрозненняў сістэмы дзяржаўнага страхавання пры сацыялізме заключаецца менавіта ў тым, што ў нас яна пабудавана на аснове ўзаемавыгадных адносін дзяржавы і грамадзян. Калі пры капіталізме прыватныя страхавыя кампаніі дбаюць перш за ўсё аб уласных прыбытках, а дзяржаўныя органы нярэдка вымушаюць людзей страхаватца, ставячы перад імі кабальныя ўмовы, то Савецкая дзяржава накіроўвае ўсю работу органаў Дзяржстраху на ўмацаванне матэрыяльнага дабрабыту грамадзян, стварэнне ім шырокіх і надзейных фінансавых гарантый. З другога боку, дзяржаўнае страхаванне ў СССР — частка сацыялістычнай фінансавай сістэмы, і таму яно шляхам пераразмеркавання грашовых рэсурсаў спрыяе развіццю агульнанароднай гаспадаркі, аднаўленню сродкаў вытворчасці, а значыць, зноў жа садзейнічае росту дабрабыту працоўных.

Коротка аб метадах і формах страхавання ў нашай краіне. Ужываюцца два метады страхавання — абавязковае і добраахвотнае. Абавязковае страхаванне ўстаноўлена законам і датычыць галоўным чынам пабудовы і асобных відаў жывёлы. Страхавыя ўзносы пры гэтым зусім невялікія і бяруцца раз у год. Але грамадзянам звычайна больш выгадна добраахвотнае страхаванне, бо ўмовы адказнасці прадугледжваюць тут больш шырокае аб'ёмнае пакрыццё страт у выпадку бедства. У абавязковым парадку страховецца маёмасць калгасаў. Дарэчы, гэта ўнікальнае від страхавання, які існуе толькі ў нашай краіне. Умовы яго надзвычай выгадныя для калгасаў. Уведзена яно ў 1967 годзе як частка шырокай праграмы партыі па стварэнні спрыяльных умоў развіццю сельскай гаспадаркі. Згодна з законам, калгасы атрымліваюць праз органы Дзяржстраху стопрацэнтную кампенсацыю за гібель прадуктаў, пяцідзесяціпрацэнтную — за недабор ураджаю ў выніку ўсіх стыхійных бедстваў, неспрыяльных прыродных умоў, хваробы жывёлы, а таксама за пашкоджанне пабудовы і тэхнікі ў выніку стыхійных бедстваў. Ад гэтых мерапрыемстваў органы Дзяржстраху не маюць прыбыткаў, а калгасы — як было ў выпадку з паводкай на Палесці — гарантаны ад фінансавых страт.

Добраахвотна грамадзяне страхуюць сваю маёмасць і жыццё. Кола адказнасці, г. зн. выпадкі, калі пацярпеўшаму выплачваецца страховецкае, — надзвычай шырокае. Тут поўная або частковая страта непрацаздольнасці, хвароба, траўмы, аварыі на транспарце, пажары, паводкі і многае іншае. Страхаванне бывае доўгатэрміновым або на кароткі перыяд. Па жаданню грамадзян можа быць застрахована любая хатняя рэч. Страхавыя ўзносы пры любых відах страхавання невысокія і таму даступныя кожнаму.

Цікава ведаць і аб тым, якіх відаў страхавання ў СССР няма. У нашай краіне, напрыклад, у індывідуальным парадку не праводзіцца страхаванне на выпадак часовай страты працаздольнасці па хваробе (дзяржава выплачвае ў гэтых выпадках абавязковы дапамогі), адсутнічае страхаванне на выпадак беспрацоўя, няма пенсійнага (за выключэннем добраахвотнага для дадатковай пенсіі дзецям) і некаторых іншых відаў страхавання, распаўсюджаных у капіталістычных краінах. Няма — бо ў нашым грамадстве не існуе пагроз, ад якіх вымушаны страхаватца жыхары заходніх краін.

У тым, якія трывалыя гарантыі дае грамадзянам Дзяржстрах СССР, можна зноў жа пераканацца на прыкладзе паводкі 1974 года. Паказальна, што ў органы Дзяржстраху не паступіла ніводнай скаргі на несвоечасовую або няпоўную выплату страховак, хаця размеры фінансавых аперацый вымяраліся сотнямі тысяч рублёў.

THE DOCUMENT OF INTEREST TO ALL

By Vitaly KORIONOV

„With the October Revolution, new pages in human history were written which add up to a huge book. After World War II the Soviet Union was no longer the world's only socialist country; it became the leading power in a new kind of alliance. Cooperation among the socialist countries is the most dynamic economic force and a leading factor in world politics, opposed to reaction and considering preserving peace to be its main objective.“

This is *Magyar Nemzet* (Hungary) commenting on the recent CPSU Central Committee Resolution „On the 60th anniversary of the Great October Socialist Revolution“. Similar comments appear everywhere in the international progressive press, and for good reason. The Resolution gives a concise picture of the tremendous experience of the Party of Lenin and the Soviet state whose great purpose, as the American poet MacKnight Black once said, was to plough up the planet.

No one can ignore the approaching anniversary of the Great Revolution. Every real advocate of peace and social progress will celebrate it because the Revolution completely changed the course of history, while reactionaries will try to belittle its importance and distort its liberating and profoundly humane essence. But no one will be indifferent for the Great October is truly the event of the 20th century. This is why there has been so much interest in the CPSU Central Committee Resolution.

Rudé právo (Czechoslovakia) notes that behind the lines of this important document is the heroic daily work of millions of Soviet people, the dedicated efforts of Communists and non-Party people. Facts on Soviet economic development show the tremendous opportunities socialism offers, the potency of the initiative of people who know that the means of production belong to them.

Everyone who reasons objectively will see from the facts and figures in the Resolution that, guided by the Leninist Party, the once „wretched and impotent Mother Russia“ has risen to great summits of progress.

A country which before the Revolution produced slightly more than four per cent of world industrial output now produces 20 per cent. The Soviet Union produces more pig iron, steel, oil, iron, manganese and chromium ore, coal and coke, ce-

ment, tractors (total engine power), diesel and electric locomotives, cotton, flax, mineral fertilizer and many other products than any other country. In two and a half days Soviet industry turns out as much as Russia did in all of 1913.

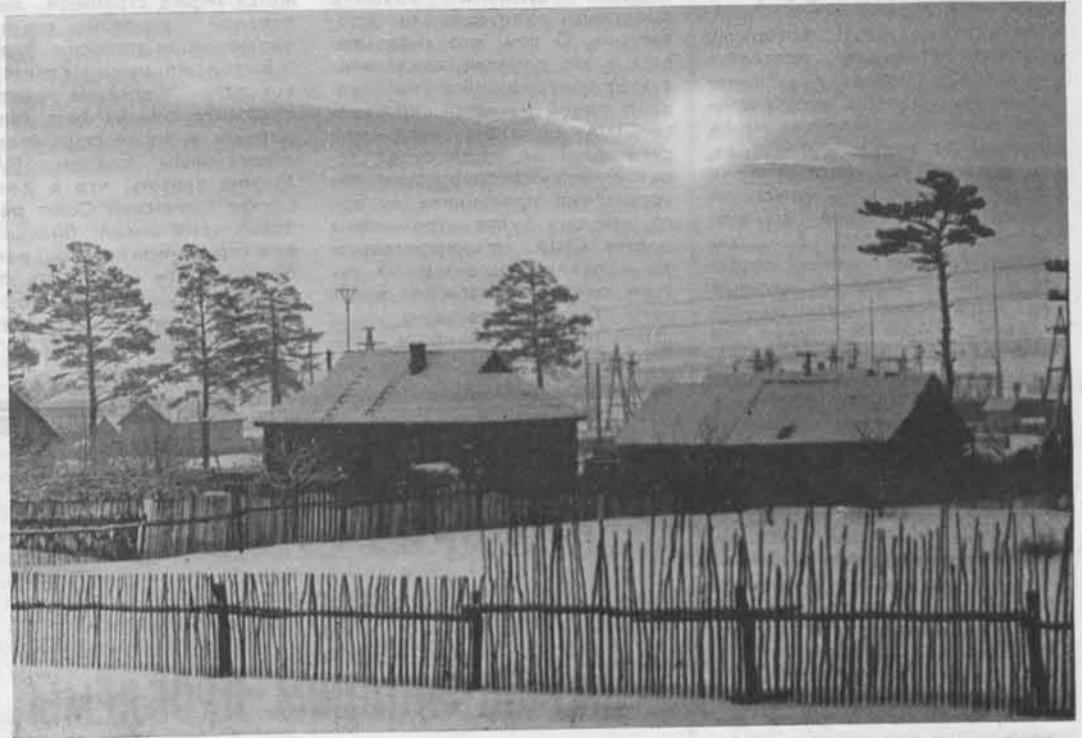
L'Humanité (France) points to the part of the Resolution that says that although 20 of the 60 years of Soviet Government were years of war and postwar rehabilitation, the country's 1976 national income was 65 times greater than its income before the Revolution. Soviet workers' real income is 10 times higher and peasants' income, 14 times higher than in 1913.

The press in many countries emphasizes that socialism, which, in practical terms, began with the October Revolution, is changing the system of international relations completely. The triumphant socialist revolution in Russia brought a new factor into international affairs — a socialist foreign policy — writes *Neues Deutschland* (Berlin); it goes on to say that peace and socialism are indivisible.

The ideas of the October Revolution, the historic experience of the socialist community, of the fraternal Communist and Workers' Parties have had a tremendous revolutionizing influence on world development, writes *Unen* (Mongolia). It is worth noting that even papers which are not especially friendly to communism stress this aspect.

The *Kölnner Stadt-Anzeiger* (Bonn) quotes the CPSU Central Committee Resolution that the successes of the Soviet people and the experience of the Soviet Union are the guiding star for the contemporary world revolutionary movement. Several other bourgeois papers remark that the triumph of the October Revolution and other outstanding victories of the world revolutionary movement were won under the banner of internationalism. Significantly, *Le Quotidien de Paris* and *Asahi* (Japan) stress that proletarian internationalism is the most important and tested principle of communist work.

All these are just some of the initial comments on the Resolution. One can't help noticing that so far some of the reactionary bourgeois press organs and papers claiming to be impartial have not yet made any lengthy comments. Probably the facts and figures in the Resolution prove socialism's strength so well that they need time to dig up „arguments“ to go on with their decades-long stream of misinformation and slander against socialism.

Sunset.

Photo by V. CHUMAKOV.

Land reclamation in Byelorussia

Huge and unique land reclamation projects are being done in Polesye, Byelorussia. VLADIMIR PAVLYUCHUK, Minister of Land Improvement and Water Conservation of the Byelorussian SSR, talks about them with our correspondent VYACHESLAV KHODOSOVSKY:

If you look at Polesye from a plane today, you will see glittering canals, dividing the land into green, golden or brown square fields, and paved highways instead of the „corduroy roads“ (logs) that criss-crossed vast bogs. These highways lead to new urban-like state farm and collective farm settlements.

The drainage canals, the fertile fields, the sturdy homes and the highways are the results of work by land reclamation specialists who have turned this land into one of the Republic's advanced socio-economic regions. What was it like before?

HOW THE SEA WAS DRAINED

The vast lowland covering a third of Byelorussia and part of the Ukraine was called the „Polesye Sea“ on old maps of Byelorussia. It spread over 6,100,000 hectares of Byelorussia alone, twice the size of Holland.

It was called a „sea“ because when the many local rivers overflowed their banks, they turned the whole lowland into a stretch of water.

The lives of thousands of peasants depended on the whims of nature.

People had long dreamed of draining these lands.

In 1873, General Zhilinsky's military topographic expedition began working in Polesye. But after a quarter of a century it had managed to dig only a few waterways and to drain a relatively small land area.

The victory against the elements took a concentration of enormous material and technical resources and a single offensive strategy.

This sweeping programme of transforming Polesye was first proposed at the May (1966) Plenary Meeting of the CPSU Central Committee.

For the first time land reclamation was stipulated as one of the main ways to build up modern agriculture in the area. The programme embraced all industries, meaning that the drainage would be accompanied by building new settlements for collective farmers, by urban and industrial development, and by improved welfare and cultural standards.

That was a decade ago. Today there are 2,280,000 hectares of drained land in the Republic.

The drained land has generously rewarded the people. During the 9th Five-Year Plan it yielded 3,4 million tons of grain (gross harvest 5,5 million tons).

MAN CORRECTS NATURE

The Master Plan of Draining and Developing Polesye is a tremendous project which will take several five-year periods to complete. More than 20 major Soviet research and design institutes worked on it.

As well as making the area economically productive, scientists assured that along with the

harmonious transformation of land, all the links of its biological chain and all its unique scenic beauty would be preserved. 25,000 engineering installations are to be built. The plan calls for adjusting the flow of 30 big Polesye rivers, and for 17 large water reservoirs which, through a multi-branch canal network, will collect flood water and bring it to the fields in the dry periods.

The total rating of the machines used for land reclamation comes close to one million horsepower. Eighty thousand specialists are working on them. The irrigation and drainage canal network they will lay will total thousands of kilometres.

LAND RECLAMATION BENEFITS EVERYONE

Land reclamation specialists are often asked whether it is possible to influence nature on such a vast scale without upsetting the ecological balance.

Before the drainage an extensive and painstaking census of all animals and plants in the area was done. The subsequent scientific prognosis outlined the fate of every plant, animal and bird, the future of the local climate and water regime.

Land reclamation benefits everyone. Its social aspect is especially impressive.

About a dozen new state farms have already been organized. And these farms set have had record crop yields and profits.

The collective farms' higher profits mean higher living standards. Estimates say that through land reclamation collective farmers' incomes have more than tripled.

Industry is developing apace. New factories — the Mozyr Oil Refinery and the fourth Potassium Plant in Soligorsk, which already accounts for half the country's potassium fertilizer output — are going up. And this creates jobs: two-thirds of area's labour force will be employed in industry. The 18 thousand small villages will be amalgamated in large urban settlements and towns (no less than a thousand of them).

The CPSU Central Committee and the USSR Council of Ministers adopted a decision „On the Plan of Land Reclamation for 1976-1980 and on Measures for Improving the Use of Reclaimed Lands“. This is concrete new support for our plans, a new programme of our future activities. Between 1976 and 1980, Byelorussia will drain 730,000 hectares, irrigate 110,000 and cultivate 700,000 hectares of lands that need no irrigation. More than 1,600 million roubles have been allocated for this.

In assessing these prospects I would like to quote L. I. Brezhnev, General Secretary of the CPSU Central Committee, who said at the 25th CPSU Congress: „There are different ways of using nature. One can leave in one's wake barren, lifeless expanses that are inimical to man — the history of mankind knows many such examples. But, comrades, it is possible and necessary to improve nature, to help it unfold its vital forces more fully. There is a simple expression, 'flowering region', which everybody knows. This is the name given to lands where people's knowledge, experience, attachment and love for nature have indeed worked miracles. This is our socialist way.“

I am sure that these words apply to land reclamation as well.

A MILLION WATCHES A YEAR

Mr. Baker, who runs Global Watches Ltd., in Farrington Road, London, has 200 different Soviet day and date wristwatches, and he also has all kinds of other souvenir clocks and watches presented to him during visits to Soviet watch factories in Moscow, Minsk, Penza and Petrodvorets. The clocks include a graceful timepiece fitted into a tiny copy of The Bronze Horseman, presented to him by Leningraders.

I have been selling Soviet watches in Britain for ten years now, and Sekonda is my main standby, Mr. Baker says. We sell a million watches a year,

and Sekonda is second on the British market. One Englishman in ten wears a Sekonda. We are proud of our high sales. As a businessman dealing in Soviet products, may I say that your movements are superb and very up-to-date by world standards. We never stint money on advertising them, for they pay us back many times over. Your watchmakers are doing a great job, but young designers still have something to learn — their appearance can stand improvement. The design of the case, dial and bracelet should be an industry in its own right. I'm sure that is the secret of quality.

МОРСКУЮ мощь государства, считает руководитель Советского Военно-Морского Флота, следует рассматривать как способность той или иной страны все возможности и ресурсы, которыми располагает океан, поставить на службу человеку и полностью использовать для развития экономики. Морская мощь зависит от многих факторов, но прежде всего от уровня развития флотов — транспортного, промышленного, научно-исследовательского. В этом плане морская мощь достаточно полно отражает научные и технические возможности страны, общий потенциал ее экономики. Однако современная международная обстановка, подчеркивает адмирал Горшков, заставляет включать в понятие морской мощи и такой фактор, как существование военно-морского флота, который служит гарантией безопасности Советского Союза, важным средством обеспечения его интересов на море. Создание советского ракетно-ядерного океанского флота, по его мнению, можно поставить в один ряд с важнейшими событиями недалекого прошлого, оказавшими решающее влияние на мировую политику, такими как создание советского атомного оружия, означавшее конец монополии США на важнейшее средство вооруженной борьбы.

Чем было вызвано строительство такого флота? Советский Союз учитывал, что НАТО, доминирующее положение в котором занимают США, является блоком преимущественно военно-морских держав. В США созданы глобальные военно-морские силы уделялось особое внимание и отдавалась значительная часть военных ассигнований: это позволяло быстро наращивать их ударную мощь. С 1971 года военно-морской флот США при распределении ассигнований между тремя видами вооруженных сил вышел на первое место.

Военно-политическое руководство НАТО рассматривает флот как средство, обладающее наибольшей живучестью и универсальностью при решении задач в мировой ядерной войне. Важная роль отводится ему и в локальных войнах. Имея в своем составе сильную морскую пехоту, флот располагает определенной самостоятельностью в действиях на суше, особенно в войнах против малых народов и слаборазвитых стран. Характерно, что в более чем тридцати войнах и конфликтах, развязанных империалистическими кругами различных стран после второй мировой войны, участвовали их военно-морские флоты.

Океаны постепенно превращались в районы стартовых позиций стратегического оружия. Военные доктрины Пентагона и НАТО все большее предпочтение отдавали «океанской стратегии», войне с моря против суши: основная мощь стратегических наступательных сил США сосредоточилась на просторах Мирового океана. Причем его мобильные группировки носителей

ракетно-ядерного оружия — 6-й флот США и другие — постоянно патрулируют морские зоны недалеко от территории Советского Союза. При всех изменениях доктрин эти группировки должны служить средством «устрашения» противника. О том, что вкладывается в это понятие, свидетельствует приводимый в книге доклад одной из комиссий сената США: если бы американский флот не имел своей задачей уничтожение стратегических сил противника до того, как они будут применены против США, то строительство морских стратегических систем оружия неизбежно потеряло бы значительную часть своей привлекательности.

от ответных ударов жертв агрессии, полностью утратил свою былую роль защитного барьера, что в случае развязывания войны американским империализмом он сам окажется перед страшной повседневной угрозой ответных, карающих за агрессию ударов. Выход мощного советского военного флота на просторы Мирового океана был вынужденным и логическим ответом агрессивным планам НАТО. Можно сказать, что в данном случае Советский Союз реализовал признанный большинством стран мира принцип равной безопасности государств. Кстати, этот принцип был подтвержден советско-американскими соглашениями 1972 и 1973

ной печати, в выступлениях политических и военных деятелей, говорит он, звучит риторический вопрос о том, зачем Советскому Союзу нужен океанский флот, то это делается прежде всего в пропагандистских целях, для того чтобы оправдать постоянно раздуваемые размеры военных расходов, в том числе и на гонку морских вооружений на Западе.

Советский адмирал столь же категоричен и в ответе на заявления западной печати о наличии советских военно-морских баз на территории других стран: подобные сообщения являются лживыми и прикрывают усилия империалистических держав по распространению своих баз во многих районах мира. У нашего флота нет агрессивных намерений, угрожающих безопасности других народов, вновь подчеркивает главнокомандующий советским ВМФ, он был направлен в океан для того, чтобы защитить СССР и его союзников от нападения с обширных океанских направлений.

Советские руководящие круги — об этом, в частности, свидетельствует и книга адмирала флота Горшкова — трезво оценивают потенциальную опасность существования крупных ракетно-ядерных морских группировок двух блоков. Особую тревогу вызывает обстановка в Средиземном море, где военная напряженность в связи с ближневосточным конфликтом достигает временами опасных масштабов. Именно с целью ослабления этой напряженности Советский Союз предложил США договориться о выводе из Средиземного моря и из Средних и американских кораблей и подводных лодок, несущих ядерное оружие. Советский Союз также считает, что назрело время для того, чтобы оздоровить и сделать более безопасной атмосферу всего Мирового океана. Советский Союз заявил, что он не имеет и не намерен строить военные базы в Индийском океане и поддерживает тех, кто выступает против создания здесь иностранных баз. Упрочила бы международную безопасность на морях и реализация предложения Советского правительства Соединенным Штатам договориться об отказе от создания новых, еще более разрушительных типов оружия, таких, например, как подводные лодки-ракетоносцы «Трайдент» и стратегические бомбардировщики «В-1» в США и аналогичные системы в СССР. К сожалению, эти советские предложения не нашли должного понимания.

Очевидно, что в одностороннем порядке Советский Союз не пойдет на ограничение своего военного присутствия в Мировом океане. «Мы никогда не считали и не считаем идеальным положение, — заявил Генеральный секретарь ЦК КПСС Леонид Брежнев, — при котором военные флоты великих держав подолгу курсируют за тридевять земель от своих берегов. И мы готовы решать эту проблему, но решать, как говорится, на равных».

АПН.

Адмирал ГОРШКОВ: МЫ ПОСТАВИЛИ ПЕРЕД ЗАПАДОМ ПРОБЛЕМУ, КОТОРЫЕ ПЫТАЛИСЬ НАВЯЗАТЬ НАМ

Адмирал Флота Советского Союза Сергей Горшков уже более 20 лет является главнокомандующим Военно-Морским Флотом СССР. За эти два десятилетия советский флот превратился в мощный ракетно-ядерный флот. Недавно в Москве вышла книга Сергея Горшкова «Морская мощь государства», в которой рассматриваются современные военно-морские доктрины и роль флотов в мировой политике. Взгляды адмирала С. Горшкова представляют особый интерес в связи с раздающимися на Западе заявлениями о «советской военно-морской угрозе», в частности, недавними выступлениями председателя военного комитета НАТО адмирала флота П. Хилл-Нортон и командующего 6-м американским флотом адмирала Тернера.

Как видно из этих и множества других утверждений, подчеркивает советский адмирал, понятие «устрашение» и его часто употребляемые синонимы вроде «сдерживания» означают не что иное, как поддержание постоянной готовности к немедленному и притом внезапному использованию ядерного оружия против важнейших стратегических объектов на территории социалистического содружества.

Мог ли Советский Союз перед лицом такой угрозы согласиться с господством на морях и океанах западных морских держав, особенно в условиях, когда обширные районы океанов становились стартовыми площадками ракетно-ядерного оружия? — задает вопрос С. Горшков. Конечно, нет! В этих условиях единственно правильным решением проблемы безопасности страны могло быть только создание обстановки, способной поставить перед милитаристскими кругами Запада те же проблемы, которые они пытались навязать нам. Прежде всего необходимо было заставить Пентагон осознать, что океан, ранее прикрывавший американский континент

годов, а право на самооборону государств признано Уставом ООН. Походы советских кораблей полностью отвечают и общепризнанным международно-правовым нормам. Свобода военного мореплавания — неотъемлемая часть свободы судоходства. Как известно, этот принцип действует в пределах открытого моря, а также в проливах, соединяющих между собой части открытых морей и традиционно используемых для международного мореплавания. Заметим, что это, например, было подтверждено и в недавнем заявлении Турции в связи с проходом советского противолодочного крейсера «Киев» через Дарданеллы и Босфор—проливы, соединяющие Черное море со Средиземным. «Как вытекает из тщательного анализа конвенции Монтре, с юридической точки зрения проход через проливы каких бы то ни было кораблей черноморских государств не противоречит букве и духу конвенции», — говорится в заявлении.

Что думает адмирал флота Горшков о раздающихся на Западе заявлениях о «советской военно-морской угрозе»? Если на страницах зарубеж-

газеты, иллюстрированы выданные, где публиковались материалы, посвященные убавлению вобраза Уладзіміра Ільчына Леніна ў тэатральным мастацтвам рэспублікі. Кніжка мае тры раздзелы: «3 гісторыі тэатральнай Ленініяны Беларусі», «Акцэры — выканаўцы ролі Леніна», «Спектаклі з вобразам Леніна ў рэпертуры тэатраў Беларусі».

ДОБРАЯ традицыя існуе ў студэнтаў мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педагогічнага інстытута. У час зімовых канікул яны выязджаюць у раёны вобласці з перасоўнымі выстаўкамі, чытаюць лекцыі аб выяўленчым мастацтве.

На гэты раз выстаўка студэнткіх работ — звыш тры-

цаці твораў розных жанраў — адбылася ў Лепельскім раёне. У МАХАЧКАЛЕ ажыццёлена настанова камедыі беларускага драматурга Андрэя Макаёнка «Таблетку пад язык». Яе паставіў Аварскі музычна-драматычны тэатр імя Гумзата Цадасы. Дагестанскае тэлебачанне гледчыла вялікую цікавасць і ўдзячна да гэтага спектакля: нядаўна ён трансліраваўся па першай праграме.

БОЛЬШ як два гады пры го-мельскім раённым Палацы культуры працую лекторы «Кінамастацтва нашых дзён». Перад слухачамі выступаюць рэжысёры і мастацтвазнаўцы, акцёры і журналісты. Кожнае пасяджэнне кіналекторыя — своеасаблівы ўрок кіно.

У ЭФІРЫ «СУЗІР'Я»

Украінскае тэлебачанне арганізавала цыкл літаратурных перагач, прысвечаных 60-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі — «Сузір'я» («Сузор'е»). Цыкл знаёміць тэлегледачоў Украіны з лепшымі ўзорамі паэзіі брацкіх народаў нашай краіны, расказвае аб узаемасувязях літаратур. Адна з першых перагач «Сузір'я» была прысвечана беларускай паэзіі. Вядомы ўкраінскі паэт Мікола Нагнібеда, аўтар многіх перагачаў твораў беларускіх пісьменнікаў і паэтаў на ўкраінскую мову, расказаў аб паэзіі брацкага беларускага народа. Затым прагучалі вершы Арназда Куляшова, Пятруса Броўкі, Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Анатоля Вялюгіна, Ніла Гілевіча.

ВЫБРАНЬІЯ вершы А. Пысіна папоўнілі «Бібліотэку советской поэзии», якую выпускае масткоўскае выдавецтва «Художественная литература». Творы вядомага беларускага паэта на рускую мову пераклалі М. Сідарэнка, І. Шклярэўскі, Н. Кіслік, Б. Спрычан і іншыя.

ДЗЯРЖАўНАЯ бібліятэка БССР імя У. І. Леніна выдала бібліяграфічны даведнік «Тэатральная Ленініяна Беларусі». У ім названы кнігі, часопісы і

ПРЫЗНАННЕ

АКЦЁРСКАГА

І ЧАЛАВЕЧАГА

ТАЛЕНТУ

ФЭДАРУ ШМАКАВУ —
60 ГОД

Незнаёмыя людзі, сустрэўшы Шмакава на вуліцы, вітаюцца з ім. Адкрыты твар, добрая ўсмешка, разумныя, розныя вочы. Такіх, як ён, шмат. Інжынер прымае яго за калегу, студэнт — за вядомага вучонага. І таму на сцэне, каго б ні іграў артыст, гледачы вераць яму.

Фёдар Шмакаў — аднагодак Кастрычніка. Рэвалюцыя адкрыла сьвету рабочага ўсе шляхі-дарогі. З падмаскоўнага гарадка, дзе Шмакаў працаваў слесарам на заводзе і ўдзельнічаў у драмгуртку, па рашэнню камсамольскай арганізацыі ён едзе ў Ленінград

КАЗКІ

БАБКІ

МАР'ЯНЫ

Хатка яе, маленькая, акуратная, зацяршаная снегам, прытулілася на краі вёскі. Пад акном бяроза белая, пушыстая, а ля самага ганку стоўпіліся і гагочуць гусі. Марыі Сцяпанавічы і холад не страшны; стаіць сабе на ганку ў блузцы, хустцы, корміць птушак і яшчэ здалёк крычыць мне:

— А я і бачу, што чужы чалавек! Сцежка ўбаку засталася, а па сьнезе тупаецца. Што так рана да мяне заблудзілі?

— Казкі ды песні вашы, бабуля, паслухаць.

«Хіба гэта справа?» — чытаю ў яе вачах. Але нейкай цёплай сіння наліваюцца яны адразу. У хаце да жаўцзны выскаблены маснічыны. Яна садзіць мяне бліжэй да печы, частуе сопкай бульбай і грыбамі.

З выгляду бабцы Мар'янцы, як завуць яе ўсе ў Забалоцці, вёсачцы, што ў Брэсцкім раёне, гадоў шэсцьдзесят. Але па дакументах дадаць трэба яшчэ амаль трыццаць. А выглядае маладзейшай ад таго, што жывая, людзей любіць і сагравае іх сваёй ласкай і дабрынёй. Некаторыя памятаюць яе ў Забалоцці яшчэ зусім маладзенькай, з хустачкай у руках і ў касынцы вышыты. Адбывае Марыя Садко дроб чабаткамі ды песні спявае на сцэне па гадзіне без перадыху. Голае у яе і цяпер звонкі прыгожы:

ВЫСТАЎКА ЯЎГЕНА ЦІХАНОВІЧА

Не так даўно заводскі камітэт прафсаюза Краснаярскага завода тэлевізараў наладзіў персанальную выстаўку экслібрываў аднаго з вядомых беларускіх майстроў графікі Яўгена Ціхановіча. У арганізацыі выстаўкі прынялі ўдзел Краснаярскае гарадское аддзяленне таварыства кнігалюбаві і гурток юных экслібрывістаў школы-інтэрната № 6.

Наведвальнікі знаёмліліся з экспазіцыяй, дзе былі прадстаўлены і партрэтная серыя, якая налічвае каля 100 знакаў (у большасці лінагравюр), і афорты на сібірскія тэмы, і экслібрывы для замежных слаброў. Усе знакі — з калекцыі краснаярскага збіральніка В. Авярхіна.

Да выстаўкі, прысвечанай 350-годдзю горада на Енісеі, выдадзены ілюстраваны каталог, выкананы самім мастаком.

Гэта, дарэчы, не першы заводскі паказ творчасці Яўгена Ціхановіча. Раней экспазіцыі экслібрываў былі арганізаваны ў Магілёве, на заводзе штучнага валакна, і ў Новасібірску на волавакамінаце. Да гэтых выставак таксама выпушчаліся каталогі.

А. ГЛУСКИ.

Я. БАРКОУ.

ухваляваны і занепакоены нялёгкімі праблемамі.

У 1964 годзе Фёдар Шмакаў паставіў «бацькаўшчыну» Кузьмы Чорнага і сыграў у гэтым спектаклі Паўла Няміру. Глыбока філасофская проза Чорнага і вялікі талент мастака Шмакава, зліўшыся, утварылі сплаў вышэйшай пробы: сцэнічнае ўвасабленне «бацькаўшчыны» стала змяняльнай падзеяй у мастацкім жыцці рэспублікі.

Калі размова заходзіць аб беларускай тэатральнай Ленініяне, імя Шмакава называецца сярод першых. Ён стварыў вобраз прадацыра ў п'есах «Сям'я» І. Папова, «Вечная крыніца» Д. Зорына, «Шостае ліпеня» М. Шатрова, «Трэцяя патэтычная» М. Пагодзіна. У 1968 годзе за ўвасабленне на сцэне вобраза Леніна Фёдар Шмакаў стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР.

«Добры вечар, браточкі!» Каму незнаёма гэта прывітанне! Філасоф ад жыцця і дасціпец Несцерка, персанаж аднайменнай п'есы Вітала Вольскага, разам з купалаўскай «Паўлінкай» сталі неад'емнай прыналежнасцю нашай драматургіі. Шмакаву гэта роля засталася ў спадчыну ад забытага Аляксандра Ільінскага. А для маладога пакалення досыць толькі пачуць знаёмае «браточкі», як адразу ўяўляецца гарэзлівая, з прыжмурам, усмешка Фёдара Шмакава. Кожны тэатральны сезон пачынаюць коласавыя гэтым спектаклем, і вось ужо на працягу амаль дваццаці гадоў выходзіць на авансцэну і, зняўшы

магерку, вітаецца Несцерка-Шмакаў: «Добры вечар, браточкі!»

Кажуць, што час, які застаецца ад спектакляў і рэпетыцый, Фёдар Шмакаў праводзіць у паветры — самалёт у наш час самы хуткі від транспарту, а спазняцца акцёр не любіць. Лятаць даводзіцца часта: то ў Мінск на пасяджэнне праўлення тэатральнага аб'яднання, членам якога ён з'яўляецца, то ў Маскву ці Крым на кіназдымачную пляцоўку. Шмакаў зняўся ў фільмах: «Балтыйскае неба», «Качубей», «Апошняя дарога», «Заўтра будзе позна», «Лясныя арэлі», але вядомасць яму як кінаакцёру пэўна ж прынесла роля Андрэя Размётнава ва «Узнятай цаліне» паводле твора Міхаіла Шолохава. Вобразы Леніна і камуністаў, такіх як Размётнаў, Каравай, старшыня Васкоў у спектаклі «А досвітку тут ціхія» Барыса Васільева, — самыя дарагія для акцёра. Калі сказаць «любімыя», прызнаўся нека Шмакаў, то сказана гэта будзе слаба... Пачуццё гэта намнога вышэйшае і бліжэйшае, відаць, да жыццёвай перакананасці — камуніст Фёдар Шмакаў быў абраны дэлегатам на XXV з'езд партыі.

Званне народнага артыста краіны і шматлікія ўрадавыя ўзнагароды гавораць аб усенародным прызнанні яго акцёрскага таленту і жыццёвай пазіцыі сапраўднага грамадзяніна.

Народны артыст СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Фёдар ШМАКАЎ.

Амаль усе значныя персанажы беларускай драматургіі сыграны Фёдарам Шмакавым: Аксён Каль у спектаклі «Навальніца будзе» паводле Якуба Коласа, Лемяшэвіч у «Крыніцах» і Антанюк у «Снежных зімах» Івана Шамякіна, Альховік у «Трывозе» Алеся Петрашэвіча. Незабыты, яскравы атрымаўся ў Шмакава старшыня калгаса Каравай у п'есе Андрэя Макаёнка «Таблетку пад язык». Разумны, уважлівы чалавек, ён не выгладзе «супергероем», для якога ўсё проста і ясна ў жыцці, а наадварт, — адкрыты ўсім вятрам

Пусці, маці, на вуліцу,
хаця я прайдуся,
Усіх хлопцаў затуманю,
ды й назад вярнуся.
Біла мяне матульчка
каналляным путам,
Не хадзі, дачушачка,
к гэтым баламутам!..

Па тым, як ставяцца да яе выступленняў людзі, яна зразумела: нельга забываць песьмі старыя, даўным-даўно народжаныя. Збірала іх на круцінцы, па куплету, незакончаныя сама дасачыняла. З імі і дзяцей гадала, і мужа на фронт праводзіла. Усе жанчыны галасілі, а яна спявала, каб яе Осіпу разлука вечнай не здалася. Даволі маладым яшчэ на вайну пайшоў і не вярнуўся. Толькі фатаграфія васьмі засталася. А з таго часу, як прыйшла «пахаронка», а за ёй другое няшчасце — сына пахавала, змянілася Мар'яна: пасівела, пастарэла. Не прыходзіла больш у клуб, не пела сваіх песьняў. Без іх людзям сумна жылося, і пачалі аднаўсёўці зазіраць у яе хату, дапамагалі, чым маглі. Розныя вясковыя навіны абмяркоўваліся тут, і чэпкая памяць Марыі Сцяпанавы захавала мноства гісторый — пацешных і сумных, геройскіх і будзённых сельскіх быляў. Можна яна іх так раскажаць, што і чалавека не пакрыўдзіць, і народ развесіліць. І хоць, здавалася б, самы бяшкродны заняткаў знайшла, а на людзей між тым падзейнічала. Задумаліся: якім бы гэта чынам у Мар'яныны сказы трапіць ды не аканфузіцца? І пачалі вяскоўцы свае ўчынкі прыстаёваць да іх. Назат унукі, і тыя дахаты са школы вярталіся цішэй вады — і так перад бабуляй і гэтак.

А ўвечары, толькі выпаліць печ, — ужо поўная хата дзяцей. Акіне яна іх ласкавым вокам і скажа:

— Вось вы ўсе пры бацьках-маці неадлучна знаходзіцеся. А я ведала хлопчука аднаго — да пяді гадоў у ашпака ў дупле жыў. Маленькім яшчэ быў, вынесла сястрыца на луг, на свежы ветрык, ды і задрамала. І высачыў хлопчука каршун — вострае вока. Падхапіў за на-

шулку і пацягнуў. А хлопчук як зараве на ўсю паднябесіцу — злодзея лапкі і задрыжэлі. Падаў хлопчук без парашута, але кашулькай за сук зачэпіўся. Насупраць яго дупло, а ў ім шпак са шпачыхай — уголас галосіць: звер-рысь паела іхных дзетак — шпачанятка. Выцер слёзы шпак і кажа: «Новых дзяцей нам не завесці — воень блізка. Давай возьмем гэтага на пракармленне». Склікалі яны птушак з усяго лесу: хто за валасы, хто за кашульку цэліць учаніца лацвей — зацягнулі ў дупло...

— Бабуля, а як жа зімой, шпакі ж адлятаюць?

— Дык яны хлопчука прыспалі, толькі «баю-баю» заспявалі, той на трэцім калене і заснуў...

— А як жа ён на зямлі апынуўся?..

Так, няпроста раскажаць казкі сённяшнім дзецям — усё наперад ведаюць, ды і не кожнаму слову вераць.

І ў небыліцах, і ў жыццёвых гісторыях «героі» Мар'яныны казак такія як ёсць: не прыхарошаныя, не прыдуманьныя, толькі імёны іх наўмысна зменены.

— Была адна кабета ў нас. Усё ў куфар ды ў куфар капітал складала, на чорны дзень, маўляў. Муж яе нека на новыя боты грошай папрасіў. Не дала. Ноччу скарбонку са склепу — ды ў мяшок з жытам. Перахавала. А ён раніцай разам з іншымі гэты куль на млын. Змалоў. Прывёз муку ды вечарам жонку і «абрадаваў»... Яны, грошыкі, — хаваць сабе хавай — розуму пытаюць...

Хоць Мар'я Садко і на пенсіі, у гарачы ўборачны час прыходзіць раніцай у кантору, дзе атрымліваюць наравы рабочыя саўгаса «Мухавец». Настойліва дабіваецца, каб Іван Семашчук накіраваў яе ў сваю брыгаду — то буракі абразаць паможа, то лён церабіць, а то бульбу перабіраць. А ён і не супраць: ведае, побач з бабкай Мар'янай горы звярнуць можна.

Л. ЛАМСАДЗЕ.

АДКРЫТА ДЛЯ ШЫРОКАГА ЧЫТАЧА

У верасні 1830 года гродзенскі губернатар Міхаіл Бабяцінскі склікаў высокапастаўленых асоб губерні на сход. Абмяркоўвалася адно пытанне — аб стварэнні ў Гродна бібліятэкі. Неўзабаве, калі былі сабраныя кнігі, добраахотна ахвяраваныя гродзенцамі, яна была адкрыта.

Бібліятэка не стала масавай, таму што карыстанне ёю было платным. Чытачамі яе маглі быць толькі мясцовыя багацеі і чыноўнікі. Але яны не вельмі цікавіліся кнігамі. Гэта відаць хоць бы з таго, што ў 1855 годзе — праз дваццаць пяць гадоў пасля заснавання бібліятэкі — яна мела менш як дваццаць чытачоў. Такое становішча, мабыць, тлума-

чылася і тым, што бібліятэка не атрымлівала амаль ніякай матэрыяльнай дапамогі ад царскіх улад, а пазней — і ад польскіх. Толькі пасля ўз'яднання ў 1939 годзе Заходняй Беларусі з БССР старэйшая бібліятэка Гродзеншчыны стала адкрытай для шырокага чытача. Ужо праз год яе кніжны фонд склаў 35 тысяч экзэмпляраў (да гэтага ён меў 12 тысяч тамоў). Цяпер у бібліятэцы, якой прысвоена імя заснавальніка беларускага мовознаў-

ства і філалогіі Я. Карскага, захоўваецца 336 тысяч экзэмпляраў кніг. Яе паслугамі карыстаюцца 15 тысяч чалавек.

НА ЗДЫМКАХ: у гэтым будынку — былым доме купца Мураўёва — знаходзіцца зараз бібліятэка імя Я. Карскага; ніколі не пустуе чытальная зала; студэнтка педінстытута Людміла ГАЎРЫЛІК падбірае літаратуру.

Я. КАЗЮЛЯ,
Фота аўтара.

ПА НІЗІНАХ І ЎЗГОРКАХ

Багатая і разнастайная расліннасць роднай зямлі. Вялікія прасторы заняты тут старажытнымі пушчамі, дзе магутныя елкі стромка ўздымаюцца побач з векавымі дубамі. Уздоўж рэк цягнуцца лугі з квітнучымі духмянымі травамі. Дзе-ні-дзе ў вільготных мясцінах трапляюцца зараснікі хмызняку, журавіны і шэры балотны мох. На вялікіх абшарах раскінуліся палі, і летам, перад жнівом, павольна пльвучы па нівах пад цёплым ветрам запатыя хвалі спеючага жыта.

Расліннасць звычайна падзяляюць на прыродную і культурную. Сярод прыроднай галоўнае месца належыць на Беларусі лясам. Імі заняты каля дзвюх трэціх усёй плошчы. З даўніх часоў беларуская драўніна карысталася попытам у суседзяў. Па Бярэзіне і Прыпяці, Дняпру і Нёману, па многіх невялікіх рэчках ішлі платы на захад да Балтыкі і на поўдзень да ўкраінскіх стэпаў. Лес высякалі, але на яго месцы зноў аднаўляліся маладыя парасткі. Вялікую шкоду беларускім лясам нанеслі фашысцкія захопнікі ў час Вялікай Айчыннай вайны. У барацьбе з партызанамі знішчалі яны лес уздоўж дарог, для вывазу ў Германію высякалі цэлыя лясныя масівы. Але за апошнія гады беларускі народ аднавіў свае гаі і пушчы.

Найбольшую плошчу займаюць лясныя сёння на поўдні, на Палессі, у раёнах Петрыкава, Ганцавіч, Лельчыц, Жыткавіч. Тут пераважаюць хваёвыя пароды, асабліва прыгожыя на пясчаных узгорках. Славяцца і магутныя дубровы па Прыпяці і прытоках. У нізкіх мясцінах многа алешнікаў, але звычайная елка тут сустракаецца вельмі рэдка.

Многа лясоў і ў цэнтральнай частцы рэспублікі — на Барысаўшчыне, Лагойшчыне, каля Клічава і ўздоўж Бярэзіны. Тут таксама было многа балот. Хмызнякі і купіны асакі, шэры мох і чэзлыя дрэўцы — так выглядалі беларускія балоты. Асабліва шмат было іх на Палессі ў раёнах Луніна, Пінска, Ганцавіч. У апошнія гады праз балоты праляглі магістральныя каналы, праведзена цэлая сістэма меліярацыйных работ. Змянілася тут і расліннасць. На месцы былых балот створаны лугі, палі, паша. Толькі невялікія ўчасткі балотнай расліннасці пакінуты ў заказніках спецыяльна для навуковых мэт.

Шмат у нас і разнастайных лясавых раслін. Іх збіраюць для патрэб фармацэўтыкі. Карысць і прыгажосць шчодра дорыць людзям раслінны свет беларускай зямлі.

В. ЖУЧКЕВІЧ,
доктар геаграфічных навук.

Сярод іх — вялікі Бярэзінскі запаведнік, новы Прыпяцкі і старэйшы, самы вядомы лясны масіў — запаведная паліўнічая гаспадарка — Белавежская пушча.

Сярод работ, якія дэманстраваліся на персанальнай выстаўцы І. Шышкіна ў залах Акадэміі мастацтваў, былі эцюды «У Белавежскай пушчы» (захоўваецца ў Мастацкім музеі Малдаўскай ССР), «Ссечаны дуб. У Белавежскай пушчы» (Яраслаўскі мастацкі музей), «Сухастой. Белавежская пушча», «Пасека. Белавежская пушча», «Белавежская пушча. Буралом» і іншыя, якія трапілі ў прыватныя калекцыі і да гэтага часу месца знаходжання іх не ўстаноўлена. У Рускім музеі (Ленінград) ёсць некалькі кампазіцыйных накідаў пейзажаў Белавежскай пушчы.

Можна меркаваць, што ў нашых краях Шышкін бываў і раней. На гэту думку наводзіць вялікае палатно «Палессе». Аб ім вядома вельмі шмат.

На XI выстаўцы перадзвіжнікаў, якая адбылася ў 1883 годзе, вялікі поспех мела карціна І. Шышкіна «Сярод даліны роўня...». Назва ўзята з верша А. Мерзлякова «Адзінота», пакладзенага на музыку і стаўшага народнай песняй. А побач з ёй дэманстраваліся пейзажы «Палессе». На жаль, захаваліся толькі фрагмент гэтага палатна — правая яго палавіна. Відаць, мастак цаніў гэту работу, таму што стварыў аўтарскае, значна зменшанае яе паўтарэнне, якое знаходзіцца ў адным прыватным зборы Масквы і дазваляе меркаваць аб карціне ў цэлым. Малючы яе, Шышкін прытрымліваецца традыцыйнага матыву ў рускім мастацтве — матыву дарогі. Яна ідзе па ўскрайку магутнага ляснога масіву і губляецца ўдалечыні. Позірк імкнецца ўслед за вазком, запряжым тройкай коней. Відаць, ззаду ў яго засталася нямаляваная. Коні прытаміліся, ідуць павольна, фурман, каб размяцца, злез з козлаў, ідзе побач. І ўсё гэта на фоне дрымучага сасновага бору. Ачуваецца, што мастак любяў і дарогу, і гэтыя дрэвы, якія ідуць да самага далягляду... Пэндзем Івана Шышкіна тут вадзіла любоў да палескай зямлі.

В. МАЛАШЭЎСКІ.

Гэтых дзвюх дзяўчынак часта можна ўбачыць разам. Шасцікласніца Лена АЛЬТШУЛЬ і васьмікласніца Іра ПАШКЕВІЧ з 98-й школы Мінска захапляюцца гульнёй у шашкі і займаюцца ў дзіцяча-юнацкай спартыўнай школе. Абедзве яны кандыдаты ў майстры спорту СССР і ўдзельнічаюць у многіх спаборніцтвах нараўне з дарослымі.
Фота Р. КРАКАВА.

ШЫШКІН І БЕЛАВЕЖСКАЯ ПУШЧА

Аўтар аднаго з апублікаваных нядаўна газетных артыкулаў, захапляючыся прыгажосцю Белавежскай пушчы, пісаў: «Колькі дзівосных пейзажаў чакаюць яшчэ свайго Шышкіна!» Але Белавежа ўжо ведала мастака. Пад кронамі пушчы пісаў свае творы не хто іншы, як сам Іван Шышкін, адзін з заснавальнікаў рускага нацыянальнага пейзажа, непараўнаны пясняр лесу.

Сярод работ, якія дэманстраваліся на персанальнай выстаўцы І. Шышкіна ў залах Акадэміі мастацтваў, былі эцюды «У Белавежскай пушчы» (захоўваецца ў Мастацкім музеі Малдаўскай ССР), «Ссечаны дуб. У Белавежскай пушчы» (Яраслаўскі мастацкі музей), «Сухастой. Белавежская пушча», «Пасека. Белавежская пушча», «Белавежская пушча. Буралом» і іншыя, якія трапілі ў прыватныя калекцыі і да гэтага часу месца знаходжання іх не ўстаноўлена. У Рускім музеі (Ленінград) ёсць некалькі кампазіцыйных накідаў пейзажаў Белавежскай пушчы.

Можна меркаваць, што ў нашых краях Шышкін бываў і раней. На гэту думку наводзіць вялікае палатно «Палессе». Аб ім вядома вельмі шмат.

На XI выстаўцы перадзвіжнікаў, якая адбылася ў 1883 годзе, вялікі поспех мела карціна І. Шышкіна «Сярод даліны роўня...». Назва ўзята з верша А. Мерзлякова «Адзінота», пакладзенага на музыку і стаўшага народнай песняй. А побач з ёй дэманстраваліся пейзажы «Палессе». На жаль, захаваліся толькі фрагмент гэтага палатна — правая яго палавіна. Відаць, мастак цаніў гэту работу, таму што стварыў аўтарскае, значна зменшанае яе паўтарэнне, якое знаходзіцца ў адным прыватным зборы Масквы і дазваляе меркаваць аб карціне ў цэлым. Малючы яе, Шышкін прытрымліваецца традыцыйнага матыву ў рускім мастацтве — матыву дарогі. Яна ідзе па ўскрайку магутнага ляснога масіву і губляецца ўдалечыні. Позірк імкнецца ўслед за вазком, запряжым тройкай коней. Відаць, ззаду ў яго засталася нямаляваная. Коні прытаміліся, ідуць павольна, фурман, каб размяцца, злез з козлаў, ідзе побач. І ўсё гэта на фоне дрымучага сасновага бору. Ачуваецца, што мастак любяў і дарогу, і гэтыя дрэвы, якія ідуць да самага далягляду... Пэндзем Івана Шышкіна тут вадзіла любоў да палескай зямлі.

В. МАЛАШЭЎСКІ.

З народнага гумару

НА ЛЕКЦЫІ ПА ФІЗЫЦЫ НАСТАЎНІК. Ах, даў прыклад выпуклага мостра.

ВУЧАНЬ. Ваша лысіна, пане настаўнік.

КУЛЬТУРНЫ ЖАБРАК
— Паночку, ахвяруйце ся помпу!..

— Які ж ты сляпы, калі газету чытаеш?

— Эт, якое там чытанне, вось так сабе малючкі праглядаю.

НЕ ЗАУСЭДЫ
— Прыняў бы вас на службу, але вы заікаецеся.

— Я, п-п-пане, не з-з-зайсёды.

ды, а толькі тады, калі гавару.

ПЕРШАЕ ПЫТАННЕ

— Разумееш, мой знаёмы, пазяхаючы, вывіхнуў сабе сківіцу.

— Што ты яму такое расказваў?

ПРЫКМЕТА

— Кажуць, што ты хутка будзеш мець мужа?

— Магчыма, бо ўжо дзіця маю.

ПРАКТЫЧНАЯ

— Дарагая, дазвольце з'явіцца вам у сне...

— Калі ласка, вольце вам мой адрас.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 289

У Бабруйску ў выставачнай зале Саюза мастакоў БССР экспануюцца работы Іосіфа Капаліяна. Мастак нарадзіўся ў гэтым горадзе і сюды ж прывёз да 40-годдзя

сваю творчую справаздачу. У пяці залах выставачнага памяшкання размешчана 516 жывапісных палотнаў і графічных лістоў. НА ЗДЫМКАХ: Бабруйчане

знаёмяцца з работамі Іосіфа КАПЯЛЯНА; «Будучы ўрач»; з серыі «Лукомльская ДРЭС».

Фота А. БІРЫЛКІ.

тай на чэмпіянаце краіны па канькабежному спорту.

У Оршы завяршыўся чэмпіянат БССР па хакею з мячом. Пераможцамі сталі гаспадары стадыёна, якія не прайгралі ні аднаго матча.

Традыцыйная матчавая сустрэча па коннаму спорту на прызы Героя Савецкага Саюза Льва Даватара пачалася ў Ратамцы. Ганаровы трафей, акрамя беларускіх спартсменаў, аспрэчаюць таксама лепшыя коннікі Латвіі.

Новы рэкорд рэспублікі ўстанавіла на высакігорным катку Медэо палізу Алматы Таццяна Малашчанка з Віцебска. Яна была чацвёр-